

Ds. P.C. Hoek:

„Kom bij ernstig zieken niet aan met verhalen over jezelf”

Enkele jaren geleden kreeg dominee P.C. Hoek, predikant van de Hersteld Hervormde Kerk te Hoevelaken, te horen dat hij een vorm van kanker had. Die boodschap kwam nu al weer enkele jaren geleden. Gelukkig heeft de Heere de middelen willen zegenen en kan hij als herder en leraar van de gemeente zijn ambtelijk werk doen. Daarnaast kan hij zelfs nog les geven aan het Seminarie van zijn kerkgenootschap. „De Heere heeft grote dingen gedaan, dies zijn we verblijd.” Juist door zijn ziek zijn kan hij als geen ander pastoraal meeleven met zijn lotgenoten.

In de pastorale zorg voor ernstige zieken is het belangrijk dat je beseft dat de ene stervende de andere probeert te steunen. Het verschil tussen beiden is minder groot dan we geneigd zijn te denken. Al maakt het natuurlijk in het leven van een sterfelijk mens een geweldig verschil of hij ongeneeslijk ziek is of niet. Juist vanwege het verschil tussen gezond zijn en ernstig of ongeneeslijk ziek zijn, vraagt het pastoraat om inlevingsvermogen, om empathie.

INLEVINGSVERMOGEN

Dominee Hoek: „We moeten bij een ernstig zieke niet komen met verhalen van onszelf, van anderen, die er nog erger aan toe waren of juist wonderlijk hersteld zijn. Hoe vaak gebeurt het niet dat een bezoek aan een ernstig zieke begint met een vorm van meeleven, maar uitmondt in het uitwisselen van allerlei nieuwtjes. Een andere valkuil, waar menig bezoeker instapt, is het benadrukken van positieve dingen. ‘Máár... u hebt toch al een hele leeftijd mogen bereiken’, of ook in geestelijke zin: ‘Maar God zorgt toch voor u?’ Het effect van dergelijke uitspraken is dat de zieke zich niet serieus genomen voelt. Zijn verhaal wordt niet echt gehoord. Zijn gevoelens worden niet begrepen. Hij zal bij de ander de bereidheid missen zich in zijn ziektebeleving te verdiepen.” Dominee Hoek wijst op de manier waarop Christus met de Emmaüsgangers omging. Hij laat die twee hun hele nood uitklagen. Hij nodigt ze ertoe uit. Hij luistert naar heel hun verhaal! „Laten we ons niet vergissen in de belevingswereld van een ernstig zieke.

„*„On-Bijbelse stervensbegeleiding is stervensmisleiding”*

Hij beleeft eerst een tijd van bijzondere onzekerheid. Soms functioneert het lichaam ook niet meer zoals voorheen. Dat geeft de zieke een gevoel van onmacht. Het betekent heel wat om afhankelijk te worden en te zijn. En zeker de eerste tijd geeft de meeste druk: de uitslagen die nog moeten komen. Het voelt aan als wachten op een vonnis. Gewoonlijk koesteren we veel verwachting van de medische wetenschap. En inderdaad, er kan veel. Daar kun je soms de Heere uit de grond van je hart voor danken! Echter, niet alles kan. Hoe moeilijk het ook zijn kan: wij mogen geen valse hoop geven. Jaren geleden vroeg een gemeentelid dat in een terminaal stadium was gekomen of ik ook niet dacht dat hij nog beter zou worden. Dan mag je niet bevestigen wat iemand in wanhoop bedacht heeft. Gelukkig kan er dan zomaar een opening vallen om over werkelijke hoop te spreken. Als de specialist uitlegt dat er sprake is van een ongeneeslijke ziekte, krijg je eigenlijk een brief per expresse uit de hemel. ‘Bereid uw huis, want gij zult sterven...’ Iemand die hulp wil bieden, dient met twee woorden te spreken: aandacht hebben voor de strijd om te blijven leven én de strijd om in te gaan.”

LEVEN IN DE SCHADUW

Dominee Hoek beaamt dat het niet meevalt om te leven in de schaduw van de dood. „Dat kan alleen maar met de Lévende! Enkel waar we leven van genade, mét Christus. Daar mogen we nooit over zwijgen. Ik denk aan een uitspraak van wijlen dominee Elshout, die zei dat on-Bijbelse stervensbegeleiding stervensmisleiding is. Laten we vooral eerlijk zijn als die zaken ter sprake komen. Laten we de heerlijkheid van Christus’ werk niet verdoezelen: dat er verzoening is bij Hem voor een boetvaardige zondaar. Laat men de hoop niet vestigen op het wrakhout van loze troost. Getuig er met overtuiging van: ‘Hij kan en wil en zal in nood...’ Dat is dan meer dan een mooie psalmregel om de ‘drempelvrees’ van de dood te overwinnen. De Heere spreekt Zijn ‘wee’ uit over mensen die spreken van ‘vrede en vrede zonder gevaar’. Mensen zeggen wel eens tegen me:

„Als een zieke zegt: ‘Ik ben er gelukkig voor bewaard om opstandig te worden’ is dat niet per se een belijdenis van een afhankelijk geloof. Dat kan ook een uiting zijn van een on-Bijbels fatalisme!

DS P.C. HOEK

‘Leest u maar van Psalm 23: De Heere is mijn herder..., dat is zo mooi!’ Dat is het ook, maar dat wordt het alleen als je jezelf ook kent als een schaap dat dwaalt in het rond! Anders is het als mensen in dat Bijbelse geloof mogen gaan, soms in een ontroerend Godsvertrouwen. Niet berustend, maar rustend in Gods zorg en hoede, in totale overgave. Als je in een ziekenkamer komt waar de Geest Gods woont, is dat een rijke plek. Dat is een plek waar de Jabbok stroomt. Waar geworsteld wordt, zeker. Daar blijft echter de zegen over. Overigens, als een zieke zegt: ‘Ik ben er gelukkig voor bewaard om opstandig te worden’ is dat niet per se een belijdenis van een afhankelijk geloof. Dat kan ook een uiting zijn van een on-Bijbels fatalisme! Dat is zo iets als: ‘Het is nu eenmaal niet anders; ik kan me er maar beter, tegen wil en dank, bij neerleggen.’ Overgave is: jezelf neerleggen in de hand Gods!’

STERFBEDDEN

In zijn pastoraat heeft de Hoevelakense pastor al vaak op de plaats gestaan waar de

slagschaduw van de dood over het bed heen viel. Daar waar tijd en eeuwigheid elkaar steeds nader komen. Dat zijn aangrijpende momenten!

GOEDE DOOD

„Jaren geleden stond ik een oude man bij in zijn ziek zijn. Voor ieder was duidelijk dat het einde nabij kwam. Toch vroeg hij telkens weer: ‘U gelooft toch ook wel dat ik nog beter kan worden?’ Ja, wat ben je voor een dominee als je dat niet gelooft? Toch heb ik hem in dat gevoel niet bevestigd. Dan zal eerst ter sprake moeten komen wat hem beweegt, namelijk de krampachtige hang naar genezing. En dat kan erop wijzen dat iemand niet bereid is om te sterven. Waar is het verlangen naar de Heere? Laten we getrouw zijn, zeker als we ambtelijk dienstbaar zijn. Vraag naar de vrede. Kán de zieke sterven? Hier kunnen medische en geestelijke zorg soms met elkaar in strijd lijken te zijn. Immers, de medicatie is er veelal op gericht de zieke zo rustig mogelijk te houden, terwijl de pastor misschien met een strijd in het hart aan het bed zit of staat, omdat van dé rust nog niets merkbaar is. In Christus en met Christus is het werkelijk: de schaduw van de dood. De dood heeft dan geen werkelijke macht meer! Spurgeon zei: ‘De schaduw van een hond kan je niet bijten; de schaduw van een zwaard kan je niet verwonden; de schaduw van de dood kan je niet verderven. Vrees niet!’ Gods Geest leert een mensenkind de ‘euthasania’, zoals Voetius het noemt, de ‘welstervenskunst’. Alleen zo’n sterfbed komt in aanmerking voor de titel euthanasie: goede dood. Niet omdat die dood goed is, maar omdat God er zorg voor draagt dat zelfs die vijand medewerkt ten goede! Onvergetelijk is het om zo’n zieke, zo’n stervende over te mogen geven aan dé Herder Die staat in de bedding van de Jordaan. Wij horen dat aan deze zijde niet meer, maar ik zou me kunnen indenken dat, aan de overzijde gekomen, de dankende belijdenis mag zijn: ‘Ik ben er...’ Dat is de christelijke wijsheid, die omgekeerd evenredig is aan de heidense dwaasheid: ‘Hij is er geweest...’”

